

به تالی په رچه می نه گریجه کانت غار هتت کردم
دلنیکم بوو ته ویجیت خسته ناو چاهی زه نه خدانت
به قوریان، عاشقان نه مرۆ هه موو هاتوونه پابۆست
منیش هاتم، بفره موو بمکوژن، بمکه ن به قوریان
مه ستوره نه درده لان (۱۸۰۴ . ۱۸۴۸)

رۆژمیری کوردستان و سنه ی نیشتمان، گهر بخویندریته وه هه ست به بوونی میژووی نه ته وه، زید، شارستانیته،
فرهه ننگ، تیگه یشتن، شیوه ژیان و بوونی مرۆفکه لیک ده که یین، که به دهستی به تال بنه ماکانی ژیانان دارشتووه.
مخابن نه یاران، خه رپشتی ده رگای میژووی نیشتمانی ئیمه یان داخستووه و ئیمه به میژووی پر دزیوی خویانه وه گریندده ن،
ههروه ک چون میژووی نه درده لان و فرهه ننگه رهنگینه که یان چه واشه کرد، هه ره وه ک چون زمانه که یان بریندار کرد.
خه یلیه ون خه ریک زا که ی زه حمه تم
به لکوو وه را بو به رشۆ عوسره تم
فه له ک وه به ختم مه گه س مکیانۆ
وه را که ی ره حمه ت هه مدیس مریانو
مه وله وی (۱۸۰۶ - ۱۸۸۲)

چل و سئ سال، هه زار و چوارسه د سال، دوو هه زار و پینجسه د ساله، بووگنه سه "مه گه س" وه ناو شاه، وه ناو خه لیفه
وه ناو "ئه لای" ده ستکرد، ریقنه نه رژیته بان (ر) ای ره حمه ت و ئازادیمان.
نه مانزانی ئیوه و ئه وانی تر له م شوینه ته ر و تووش و پر له هه ورارز و هه لئیر و به رزایی و لیره وار و پر له ترس و خوڤ
ئه ماندۆزنه وه، ئیوه و رۆم و مه غول و مرۆفخۆره کان هاتن و مهرگ و ویرانیان له ته ک خۆتاندا هاوردا! گۆره کانتان له
سه ر بست بستی ولاتی ئیمه دناسنه وه؟! ئیوه زۆر جار هیز و وزه و عه قلی خۆتان دژ به کورد و کوردستان تاقی کردۆته وه
و ده رستان له میژووی قیرزی خۆتان وه رنه گرتووه.

دهنگی ده هۆل و زۆرنا ی مه یدانێ شه ر له هه زاره کانی پێشوو که پر به دۆل و شاخ دهنگی ده داوه و داگیرکه ری هه راسان
ده کرد، نه مرۆش ده بی له گوێچکه یاندا بزرینگیته وه. خاوی و هه له ی میژووی ئیمه ی کورد، ئیوه ی گه یانده نه مرۆ، ده نا له
میژوودا ناوتان ده سراپه وه، یان به ده وری چۆمی "زیگا" و "ده شته قاقر" دا ده خولانه وه! هه له و ساکارپی و خاوییمان له
مه یدانێ سیاسه ت، بووه هۆی نه وه، خۆمان له ئیوه و ئه وانی تر دا گووم بکه یین، نه مرۆی کورد به ره هه می هه له ی
سه رده مه کانی پێشووی خۆمان و درنده یی ئیوه یه، که به له وکه سه رتان ژێ ده کردین.
ئه گه ره ئه وسه دهنگی ده هۆلی به رگری له خاک و زید و نیشتمان ته نیا له ناو شاخ و گوندی خۆمان دهنگی ده داوه، ئیستا
دهنگی شارستانیته تی که نیشک و کور و لاو و مندالی کورد، له هه موو جیهان دهنگ ده دا ته وه.

حکومهتی پارسی کۆن که شاره کانی یۆنانی ناگر ده دا و ئەمرۆ خۆی له عه بای ئاخوندا درده خات، فەرهنه گه که ی نه گۆراوه، دویتی به ناوی شارستانییه تی شاهه نشاهی زمانی ده بری و چاوی هه لده کۆلی، ئەمرۆ و چل و سی ساله یه ناوی "ئه لا" به رده باران ده کات، ده ست و لاق ده بریت و هه لده واسی، هه مووی ئەم میژوو به شارستانییه ت به جیهان ده فرۆشی.

له سه ر شه قامه کانی سنه و شاره کانی کوردستان و شوپن تر، کورد و ئه وانی تر له به ر وینه گرتن و ده نگی "سیگنالی" ماشین ده کوژن و شانازی به خو تان ده که ن. له شکری داماوی عه باشۆر، ده بی ده نگی نه قاره ی سه رده مانی کۆنی سنه یان له بیر بێت، ده بوو سل بکنه وه و واز له سنه و شاره کانی ترمان به یین.

ئه وانه ی ئەمرۆ له سنه وه به ر شه ق ده درین، ده بوو داستانی بایره کانی خو یان بیستبایه، ده بوو هه ر نه بی داستانی باوکی خو یان له به هار و هاوینی ٤٣ سال له مه وه به ر بیستبا، ده بوو داستانی هه موو شاخه کانی کوردستان و ئاویه ریان خویندبایه ته وه، ده بوو داستانی ئه و سه ر یاز و مو جاهد و به چه که ئاخوند و حاجی و مه شه دی و فۆکلی خو یان له سه ر شه قام و قاوه خانه کانی سنه بیستبایه، له بیر یان چۆته وه لاوانی ئەم شاره پێشیان پیدگرتن و پێان ده گوتن؛ " بارکه ن برۆن، ئیره موسته عمه ره ی ئیسفه هان و تاران نییه؟! "

کاتی خۆی به شا عه بباس و په هله وی و نوینه ری خه لیفه ی جه مارانی ش گوترا، ئیره موسته عمه ره ی هیچ ولاتیک نییه، نه بایره ی بایره کانتان بیستیان و نه باوکتان و نه خو تان. کاتیک لاوان هاوار ده که ن " داگیرکه ری کوردستان بارکه ن برۆن"، گالته نا که ن، بارکه ن برۆن! لاوانی ئیمه ٤٣ سال به ر له ئیستا رۆژی ١٣٥٨/٦/٢٧ له سه ر شه قامه کانی سنه باوکه کانی ئیوه ی چه ک کرد و پێیانگوترا، بارکه ن برۆن.

سنه، ئیلام، کرمانش، ورعی و گشت کوردستان گوتیان، بارکه ن برۆن. مندا ل و گه وه ره و بچووک گوتیان، بارکه ن برۆن. ژینای غه ریب وه ک ئیوه نه هاتبوو تاران داگیر بکات، هاتبوو شارستانییه تان ببینی، هاتبوو هونه ر و فەرهنه نگ و داب و نه ریت و هه لسه وکه و تان ئاشنا بی، هاتبوو پایته ختی دووه ه زار و پینجسه د و هه زار و چوار سه د و چل و سی ساله تان ببینی! هاتبوو میماننه وازیتان، تاقی کاته وه .

دنیا تان پر کردوو له درۆ و تاوانه کانتان ده خه نه پال کورد و ئه وانی تر. کج له تاران سه ری میوانی کوردی بو کوردستان و لورستان گه رانده وه. خو سالی ١٣٥٨ ده مانتوانی سه ری هه موو "هه یه ته که تان" له سنه و سا بلاخه وه بو بنیرینه وه، ئه وه له ئیمه نه ده وه شاهه . ئیوه سه ری سمکۆی میوانی خو تان بو ئیمه نارده وه؟ ئیوه ده یان جار سه ری راسپارده کانی ئیمه تان له ئیسفه هان و تارانه وه بو نارینه وه، ئیوه وه لبعه ده کانی خو تان ده نار د بو سنه بو ئه وه ی وه ک ولاتیکی داگیرکراو، لیره حکومه ت بکه ن. بارکه ن برۆن، نه فەرهنه نگ و شارستانییه ت و دین و زمان و مه زه ه بی ئیوه مان گه ره که، نه داگیرکارتان. کوردستان داگیرکه ری نه گه ره که.

که ی ئیمه هاتیین قه لا کانی ئیوه مان له ئیسفه هان و تاران داگیر کرد؟ ئیوه هی رشتان برده سه ر قه لای دم دم و قه لای سنه، هه ر ئیوه ش هی رشتان برده سه ر قه لای ئیمه له باشووری ولات. که ی کورد هات له شاره کانی ئیوه ده ست بکات به ترۆر؟ ئیوه و سه لانه ی ئیوه به ناوی دین سه د ساله ترۆر ده که ن و حکومه ته که تان به حکومه تی ترۆر ناسراوه، ده ستی ترۆرتان گه یشتۆته "وین و به رلین و پاریس و واشنگتۆن" و به رده وام له سه ر شه قام ترۆر ده که ن. رۆژی شه ممه "یه حیا، محه ممه د، په یمان، داریوش" چه کیان پێبوو، به کلاشبنکۆف سیله یان له ئیوه گرتبوو؟ ئه گه ر له سه ر ئەم گۆی زه ویه دادگا و دادره سیک هه بی، ده بی په روه نده یه ک به ئەستورایی ٢٥٠٠ سال، بخه رتته به ر ده ستی، هه ر له په روه نده ی کوشتنی باوکی ماندا ناوه به ده ستی نه وه که ی که ده بیته سه ر سله ی ئیوه، هه تا ئه وانه ی رۆژانه ئیوه ده یانکوژن. باش بزانی ئه و په یامه ی ژینا، سه قز، سنه، کوردستان، به لوچستان و گشت شوپنی ئەم جوغرافیایه، دوا په یامه که خه لک بو تان ده نیری. گه ر نه ژنه ون، ده نگی ده هو ل و زورنا، نه قاره و گورزی کوته ک ده گاته تاران و گه یشتوو.

ئیوه به رده وام بیرتان له هه لواسین و سه ر برینی ئیمه کردۆته وه، له بیرمان نه چۆته وه، چۆن موغه کانی ئیمه تان قه لاچۆ کرد، چۆن قارنا و قه لاتانتان قه لاچۆ کرد. له بیرمان نه چۆته وه چۆن هه لاج و زه روان و مانی و قازیتان هه لواسی، ئیوه له ئیمه نیین و ئیمه ش له ئیوه نیین و نه بووین. ٢٥٠٠ ساله به ناوی نه ته وه ی خو تان و ١٤٠٠ سال به ناوی ئیسلام و به ناوی خوا ی ده ستکردی خو تان، ئیمه و خه لکی ترتان هه لخله تاندوو، مندا ل و که نیشک و کوپی ئەم سه ده یه، ئیوه ده ناسن و راوتان ده نین، بارکه ن برۆن!

ئه مرۆژانه جیگی زۆر که س له شوپن شوپنی شاری سنه چۆله، ئه وانه ی وه ک یه حیا، محه ممه د، په یمان و داریوش له ماوه ی ٤٣ سال به تاوانی بانگی ئازادی له به ندی ئیودا تووند کران و هه لواسران! بیر یان ده که یین، ئه وان زیندوون، وه ک هه زارانی تر له ولاتی ئیمه . ئه وان زیندوون و میژووی قرژی ئیوه وه بیر ده هیننه وه. بارکه ن برۆن! بارکه ن برۆن! بارکه ن برۆن، شه قام و شار و ولاتی ئیمه چۆل که ن.

برایم فەرشێ

٢٠٢٢/١٠/١٠